Distanční „výuka" a incidence Covid-19

Jiří Suchý, UK FTVS, Praha

„Dříve jsme věřili v boha, nyní ve vědecké poznání", ale bohužel občas nerespektujeme publikované poznatky.

V prosinci loňského roku publikoval Xue a kol. (2020) aktualizovanou metaanalýzu hodnotící faktickou roli dětí v přenosu infekce Covid-19, který se rozšířil z Číny, ve škole. Analyzovány byly především studie dokumentující přenos choroby pozitivními dětmi, dále studie přinášející nepřímé důkazy o přenosu nemoci symptomatickými či asymptomatickými dětmi a články analyzující ohniska nákazy ve školách. Autoři dohledali celkem jen cca 50 studií, přičemž k problematice Covid-19 byly publikovány již nižší desítky tisíc studií. Přímých důkazů dokumentovaného přenosu nemoci dětmi ve školách bylo publikováno jen velmi málo. Tři studie prokázaly vznik ohniska ve škole přenosem z nakaženého dítěte, zatímco čtyři další studie neprokázaly přenos nákazy na ostatní děti či učitele. Data ze sedmi studií a vládních databází ukázala podíl dětí mezi potvrzenými případy Covid-19 ve 29 zemích v širokém rozmezí od 0,3 % (ve Španělsku) do 13,8 % (v Argentině), což samozřejmě může být ovlivněno různými faktory, včetně míry testování dětí.

Rozhodně tedy nelze říci, že v současné době máme k dispozici robustní důkazy, které by jasně kvantifikovaly, jakou mírou se děti podílejí na přenosu Covid-19. Z dosud publikovaných prací se však zdá, že role dětí v přenosu onemocnění je spíše omezená.

Uvedená data přinášejí značné pochybnosti o správnosti uzávěry škol, které mají velmi negativní vliv nejen na samotný proces vzdělávání, ale představují také zásadní sociální a psychický stresor nejen pro děti samotné, ale i pro jejich rodiče.

Počátkem ledna publikovali odborníci z Univerzity ETH Curych první výsledky studie sledování pohybu obyvatel Švýcarska prostřednictvím mobilních telefonů na začátku jarní vlny opatření souvisejících s Covid-19 v této zemi. Analýza cca 1 500 000 000 pohybů ukázala, že po uzavření škol se snížila mobilita o 21,6 % (24,9 % zákaz setkávání více než pěti osob a 22,3 % uzavření restaurací, barů a obchodů) (Persson a kol., 2021). Autoři studie shodně s Xue a kol. (2020) uvádějí, že přenos Covid-19 v rámci škol je nejasný a nečetně dokumentovaný, ale obecně ke snížení rizika přenosu přispívá především omezení mobility obyvatel. Pokles mobility Švýcarů o 1 % měl během 7 až 13 dnů za důsledek pokles přenosu nákazy o 0,9–1,1 %.

Tabulka 1

Porovnání počtu zemřelých dle věkových skupin ve 12–44. týdnu roku 2020 a průměru roků 2015–2019 (Dzúrová & Hulíková, 2020)

		0-14	15-39	40-64	65-84	85+	**Celkem**
A	Celkový počet zemřelých 2020	253	1 130	10 650	40 096	22 516	74 645
B	Celkový počet zemřelých, průměr 2015-2019	292	1 248	10 769	34 972	19 886	67 166
A - B	Absolutní nadúmrtnost (2020 - průměr 2015-2019)	-39	-118	-119	5 124	2 630	7 479
C	Úmrtí v souvislosti s covid-19	0	14	275	2 310	1 181	3 780
100 * (C/A)	Podíl úmrtí s covid-19 z celkového počtu zemřelých (%)	0	1,24	2,58	5,76	5,25	5,06
(A - B) - C	Absolutní nadúmrtnost 2020 bez úmrtí v souvislosti s covid-19	-39	-132	-394	2 814	1 449	3 699

Zdroj dat: ČSÚ a ÚZIS.

Dzúrová a Dr. Hulíková (2020) publikovaly zajímavou studii, kde (mj.) uvádějí, že každý Čech zemřelý v souvislosti s onemocněním Covid-19 přišel o možnost prožít průměrně dalších 9,5 roku života (neuvádějí v jaké kvalitě). Celkem tedy české seniory předčasně zemřelé v souvislosti s Covid-19 připravil o cca 150 000 let života (údaj k polovině ledna 2021).

V ČR se zákaz přímé výuky vztahuje na cca 1 400 000 žáků a studentů (ČSÚ pro rok 2019 uvádí: 941 000 žáků na ZŠ, 421 000 na SŠ a 291 000 na VŠ), při odečtení žáků v prvních a druhých ročnících.

Bohužel nejsou publikovány jednoznačné důkazy o přenosu Covid-19 ve školách, takže zbývají jen odhady. Pokud švýcarskou studii velmi zjednodušeně aproximuji na české prostředí, tak zákaz přímé výuky v ČR vedl k poklesu úmrtí

o cca 2 000–3 000 osob ve věkových kategoriích nad 65 let. Pokud by probíhala přímá výuka, tzn. tak „jak má“ a na kterou jsou učitelé připraveni, došlo by ke ztrátě dalších cca 30 000 let života seniorů. Zákaz přímé výuky bude v nejbližší době platit přibližně rok (s krátkými přerušeními). Žáci tedy přišli přibližně o 1 400 000 let přímé výuky a cca 92 000 000 hodin výuky tělesné výchovy (za školní rok jich má žák absolvovat průměrně cca 66 hodin). Celková smrtnost u osob do 64 let díky opatřením dokonce poklesla, ale došlo k poklesu kondice, výraznému nárůstu depresí i hmotnosti. Tyto skutečnosti budou samozřejmě mít dlouhodobě vliv na vyšší smrtnost.

Negativní důsledky distanční „výuky“ na znalosti a dovednosti žáků jsou obecně známé. Zákaz tělesné výchovy, sportovních kroužků a řízených tréninků má jednoznačně fatální dopad na kondici (nejen) dětí a mládeže. První pilotní výsledky výzkumu, který jsem realizoval, ukazují, že jedenáctileté děti byly **v červnu roku 2020 statisticky významně v průměru o více než 2 % těžší než stejně staré děti v roce 2019**. Toto jsou jasná data, která by v případě nezrušení výuky (nejen tělesné výchovy) a sportovních kroužků jistě nebyla tak děsivá. Na základě diskusí s učiteli TV i trenéry předpokládám, že obdobně tristní situace je také u ostatních ročníků. Plánovali jsme realizovat srovnání výsledků v Sazka OH víceboji po a před opatřeními souvisejícími s Covid-19. Cílem bylo (ne)potvrdit výsledky řady diskusí, které jsem vedl s učiteli TV ohledně poklesu obratnosti a kondice mládeže, obecně pak pozitivního vztahu a návyku ke sportu u jejich žáků. Tento výzkum bohužel nebylo možné realizovat; ani se mi nepodařilo dohledat studie s obdobným designem.

Johansson a kol. (2021) publikovali, že téměř 60 % infikovaných osob v populaci se onemocněním Covid-19 nakazí od trvale nebo v inkubační době asymptomatických osob. Tento závěr jednoznačně hovoří pro podporu epidemiologických opatření jako zakrytí dýchacích cest, hygiena rukou, udržování bezpečné vzdálenosti a omezení sociálních kontaktů na všech dobře realizovatelných úrovních. Dle mého názoru pro každého učitele tělesné výchovy určitě není žádný problém při výuce zachovat klidně i 5m rozestupy po celou hodinu, optimálně venku. Výuka bude sice v „sokolském duchu“, ale využití malých kuželů se při výuce obvykle shledává s kladným ohlasem.

Nechávám na zvážení vážených čtenářů, zda zavření škol bylo správným rozhodnutím. Můj názor je jednoznačný: uzavření škol bylo a je chybou, která bude mít za důsledek výrazné navýšení řady různých onemocnění v důsledku inaktivity a sociální izolace. Otevření škol a výuku tělesné výchovy (nikoliv formou procházek) samozřejmě musí provázet velmi přísná preventivní hygienická opatření! Starší učitelé by současně měli mít absolutní prioritu (I. A) při očkování proti čínskému viru, ihned po zdravotnících.

Bibliografické citace

DZÚROVÁ, D., HULÍKOVÁ, K. Covid nám už sebral 85 000 let, *Tempus Medicorum* (časopis ČLK), 2020, 29(12).
XUE, L. a kol. The role of children in the transmission of SARS-CoV2: updated rapid review Marshall Dozier. *J. Glob. Health*., 2020, 10(2).
JOHANSSON, A. SARS-CoV-2 Transmission From People Without Covid-19 Symptoms. *JAMA Netw Open.*, 2021, 4(1).
PERSSON, J. F. P. Monitoring the Covid-19 epidemic with nationwide telecommunication data, *arXiv.org.* 2021 (zatím neprošlo recenzním řízením).

DISTANCE "LEARNING" AND INCIDENCE COVID-19

ABSTRACT

The article summarizes information from studies that do not confirm the transfer of Covid-19 during the direct education and presents the negative consequences of the ban on direct education not only in physical education.

Key words: Physical Education, distance learning, Covid-19, school closures

[email@jirisuchy.cz]
www.jirisuchy.cz